

A gyermek megismerésének útjai – a grafológia eszközeivel

*„...Ha egyszer meggyőződne a világ arról,
hogy a gyermekek írása egy olyan pszichoszóp, amely
a gyermeki lélek legtitkosabb mélységeit is olvashatóvá teszi, akkor
sietne minden - hivatását komolyan vevő - anya, nevelő, tanár grafológussá válni...”*

Jean Hippolyte Michon

E gondolatsor fő célja, hogy érzékeltessem: lényünk teljességét – így a gyermeki lélek rezgéseit, személyiségük és karakterük egészét is megtaláljuk az írásképben.

A hozott képességek – azok kihasznált vagy meg nem élt minősége, illetve a szerzett képességek, tulajdonságok dinamikus egységet alkotnak, melyre folyamatosan hat külső-belső pszichés és mechanikus környezetünk. Ebben az egészben az írásunk is úgy rezeg, ahogyan bensőnk rezeg össze a világgal: harmonikusan vagy épp ellentétben a folyamatokkal, nyitottan vagy zártan, elfogadóan vagy háritón, maszkot alkalmazva vagy őszintén, sztrókkeresőn vagy épp kudarckerülőn....

Az ember élete során folyamatosan halad egyre mélyebbre önmaga megismerésében, optimális esetben egyre őszintébben, egyre hatékonyabban feloldva a határokat, amelyeket belső énünk és a világ közé építettünk önmagunknak. Ezen az úton a pedagógusnak további feladatai is vannak, hiszen nem elég önmaga teljes megismerése felé haladni, munkája és mindennapi sikerei a gyermekek minél teljesebb megismerését is feltételezik. Ennek sok eszköze közül a grafológia a teljes komplex egészet kínálja: megmutatja személyiségünk dinamikáját, a mély motivációk és elfojtások okait, a magatartászavarok vagy épp a kényszeresség, a megfelelni akarás és egyéb sikeres megküzdési technikák meglétét vagy hiányát....

A legegységesebb görög filozófus, Arisztotelész már Kr. e 400-ban említést tesz arról, hogy: „*éppen úgy, ahogyan a beszélgetés jelzi a lélek fogalmait, úgy mutatja az írás a beszélgetést és a gondolatot.*” Mára a grafológia a pszichológia társtudományává vált: pontos és komplex személyiség diagnosztizáló eszköz, amely a grafikumban jelenlévő **írásjegyek pszichológiai jelentéstartalma** alapján feltárja a **személyiség** dinamikáját.

Az írásvizsgálat módszerének alapja a mindenkori írássztenderd. Ehhez viszonyít minden formát és méretet, tagolást és ritmust. A mérési eredmények a sztenderdtől való eltérés helyét és mértékét mutatják, valamint az eltérések okát, a pszichológiai jelentéstartalmakat. Ezekben nagy segítségünkre vannak azok a térszimbolikai alapok, amelyeket megnyilvánulásaink értelmezésénél egyéb területeken is alkalmazunk: a Pulver-i, Grünwald- i térsémák pl. / Koch- fateszt, szabadrajz, emberrajz elemzés /

A főbb személyiségvonások és kompetenciák megjelenése a grafojegyekben - a teljesség igénye nélkül pl.:

- Gondolkodásmód: sebesség, fogalmi gondolkodás, lényeglátás, logika
- Figyelmi működés: iránya, terjedelme, tartóssága
- Emlékezet: hosszú- és rövidtávú memória, kognitív funkciók
- Értelmi-, érzelmi intelligencia, kreativitás
- Tanulási stílus
- Szociabilitás: intro-, extroverzió, kapcsolattartási képességek, kommunikáció
- Énkép
- Motivációk

A **grafológia** tudománya azon az egyértelmű ismérven alapul, hogy a kézírás éppen olyan kifejező mozgásunk, mint a járás, vagy a rajzolás. Minden mozgásunkat, legyen az makro-, vagy mikromozgás, az éppen aktuális személyiségünk alakítja, de természetesen befolyásolják külső és belső pszichés körülményeink is.

Kézírásunk **agy-írás**, így minden olyan folyamat, melyet agyi működésünk koordinál, illetve minden hatás, mely beérkezik agykérgi irányító központunkba – alakítja az írásképet. Azonban azt is érdemes szem előtt tartani, hogy „feed-back” módon a leírt szavak és mondatok, illetve a teljes írásképünk hatással van ránk – ahogyan a kimondott szavainkat is visszahalljuk, így lehetőségünk van korrigálni. Mindez láttatja, hogy mekkora hangsúlyt kap az alapképességek és a személyiség alakulásában az **írásstanítás** körültekintő megalapozása és az írástanulás folyamatának komplex szemlélete, segítése.

Az írástanuláshoz szükséges alapképességek és készségek mellett a stabil **motiváció** és a pozitív visszajelzések elengedhetetlenek a megfelelő írástevékenység kialakulásához.

A tanult írásnormától való eltérés néhány tanuló esetében már az első osztály végére megjelenik, majd százalékos arányban tovább nő a későbbiekben. Harmadik osztályos kortól már egyéni írásmódról beszélhetünk – grafológiai tekintetben. Ami mögött természetesen ott az író gyermek egyénisége, alakuló személyisége. Természetes, ahogyan a személyiségük is, az írásuk is kiforratlan még ebben a korban, sok változást rejt magában. Mégis, már ekkor megjelennek a személyiségtípusnak megfelelő legfőbb motívumok.

A papírlap kezelésének tágassága-szűkösége már önmagában is jel: arra utal, mennyire használja az író a körülmények adta lehetőségeket, milyen mértékben terjeszteni ki önmagát, esetleg vannak-e uralkodó hajlamai, és ha igen, azt Ő hogyan éli meg?

A nyitott, közösségorientált gyermekek írásában például egyre több ovál marad nyitva jobboldalon / 2-3 óránál/, a margójuk jobb oldalon szűkül - a külvilág, a többiek felé megtett lépések jeleként. Ellenkező esetben, a befelé forduló, introvertált típus, aki inkább magába zárja valódi örömeit, problémáit, kicsi, illetve szűkülő baloldali margót hagy, esetleg nagy, vagy növekvő jobb margót, a visszafogottság, óvatosság jeleként. Ezeknél a diákoknál sokszor az egyetlen, de különösen jól használható eszköz lehet az írásvizsgálat a megismerésükre, hiszen keveset szeretnének megmutatni magukból, így a problémáikat is hajlamosak magukba zárni, akkumulálni, elindítva esetlegesen visszafordíthatatlan negatív folyamatokat, melyek kifejlődésének határt szabhatnánk sok esetben az időben érkező és hatékony segítség megadásával.

A grafológiai alapismeretek segítségével a gyermeki mikro-mozgásos tevékenységek már az írásképeséget megelőző szakaszban, a rajzok, firkák elemzésénél is vizsgálhatóak.

Az írás – és mellette a rajz is - alapvető dolgokat szemléltet, mély összefüggéseket láttat a hozzá értő szemekkel. Lehetőséget ad a korai felismerésre, a probléma meglátására már abban a szakaszban, amikor még egyéb külső jelek nem mutatkoznak. A legtöbb probléma megoldása a megelőzésben rejlik. A grafológia segítségével az írásképek elváltozásának korai felismerése, az rajzokban megjelenő problémák meglátása így a megfelelő időben való szükséges lépések megtételére, (pl. iskolapszichológus, pszichológus, logopédus bevonása) teszi képessé a módszert ismerőt, már a megelőző, prevenciós szakaszban

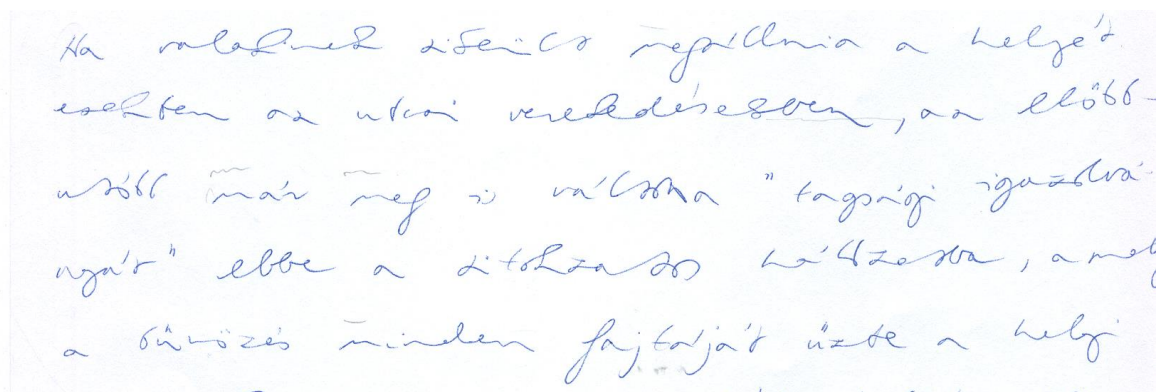
Mindemellett segíti az önismeret fejlődését is, hogy ennek segítségével empatikusabbá, problémaérzékenyebbé válhassunk.

Léteznek a személyiségnek alapmotívumai, amelyek kevéssé, esetleg egyáltalán nem változnak, illetve nehezen változtathatóak az életünk során. Beállítottságunkat, gondolkodásmódunkat vékonyabb, vastagabb falak védik a teljes megismeréstől, ember legyen a talpán, aki ezeket a falakat maradéktalanul képes ledönteni. De már a falak mögé látni is nagyon nagy kincs és jól használható lehetőség. Belülről pedig még nehezebb a vizsgálódás, ha tehetjük miért ne segíthetnénk a megismerés, az önmegismerés folyamatát a megfelelő eszközökkel?!

Szerencsés a tanár, akinek lehetősége van kellő mennyiségű időt tölteni a diákokkal és azok munkáival. Ők név nélkül is felismerik melyik gyerek írását, munkáját tartják a kezükben. – Kell-e ennél több bizonyíték arra, hogy lássuk: az íráskép egy második ujjlenyomat?! Egyedi, megismételhetetlen, mégis mérhető, mert egy sztenderdeken alapuló tanult folyamat eredménye, amelyen mindannyian átküzdjük magunkat, az írástanulás folyamában.

Még mindig nem általános az írástevékenység biológiai – pszichés meghatározottságának szemlélete. Általában „szép”- és „csúnya írás” kategóriákkal értékeljük – az osztályzatokon túl - az írásképet, amely kategóriák nem használatosak a grafológiában.

A harmóniát, a ritmust, a kreatív egyéni formákat, a lendületet keressük a grafojegyekben, ezek megléte vagy hiánya mutatja az író személyiségének harmóniáját, kohézióját!

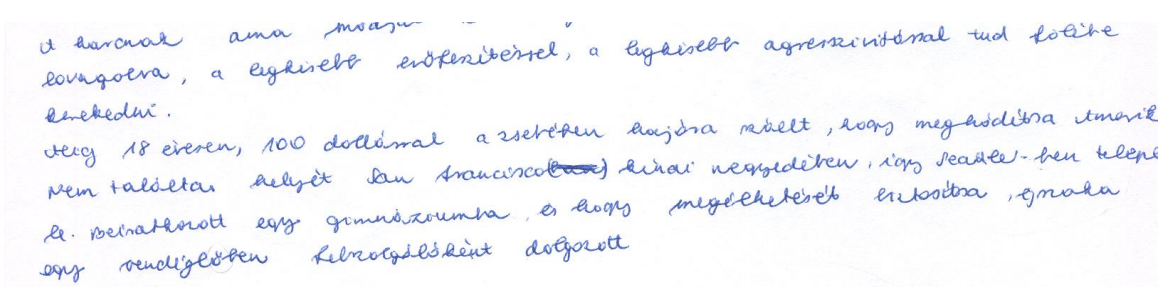
Ha az írástevékenységet leértékeljük, akkor a személyiségét alakító belső és környezeti tényezőket osztályozzuk le, nem csupán a gyermeki munkát. A munka mögött ott a személyiségtípus, ami kitartóvá és energikusá, vagy éppen a munkafolyamat elejére koncentrálóvá tette az egyént. Ezt az írásból látva és figyelembe véve sok-sok eszközzel, módszerrel fejleszthetjük, s a fejlődés folyamatát szintén nyomon követhetjük az íráskép vizsgálatával. Hatékonyabbá teszi a pedagógus munkáját, ha pontosan tudja mire számíthat egy-egy diák esetében, és mi az, amire egyáltalán nem építhet. Minden tanuló írása megmutatja írója pozitívumait és motivációit is, ezeket beépítve a fejlesztés folyamatába

biztos sikereket remélhetünk, hosszú távon is. Elkerülhetünk iskolakép romboló kudarcélményeket, ugyanakkor lendületet adhatunk az alapképességeknek. Visszajelzést kaphatunk a bennük lévő harmóniáról, vagy épp annak a hiányáról, de ami igazán segítheti a pedagógusmunkát: a harmóniátlanság okait is feltárhatjuk a grafológia módszerével.

A mai közoktatási helyzet, az órakeret egyre kevesebb időt ad a tanuló és tanár közötti kapcsolat mélyítésére. Ez önmagában is konfliktus helyzetek forrása lehet, hiszen a mélyebb ismeret nélkül nem tudhatjuk mi-minden áll a háttérben, mi az oka egy-egy tanulói megnyilvánulásnak, motivációhiánynak, átmeneti alulteljesítésnek. Sok esetben nem is érzékeljük a problémát, működik minden, jól sikerülnek a dolgozatok – a gyerekek esetleg mégsem problémamentesek, csak ez egy más helyzetben, vagy egy elnyomott stresszhatás következményeként későbbi pszichoszomatikus betegségben fejeződik ki.

Ha például teljes mértékben érzékelnék a stressz jeleit az írásképből, talán még több motivációnk lenne a mindennapi helytelenül rögzült szokásaink átformálására, akár számonkérés módjainak megváltoztatására.

A szorongás és a stressz tipikus tünet-együtteseket produkál az írásképből. Jól láthatóan mutatja ezt még az összeszokott tanár-osztály kapcsolatban is, ha összehasonlítjuk a mindennapi munkafüzetek írásmódját a dolgozatfüzetekével, máris szembeötlő a különbség! Felismerhető a megszokotthoz képest szűkebb térfoglalás, az írás vertikális és horizontális kiterjedésének csökkenése, az alsó zóna / 'y', 'g', 'j' hurkok/ méret- és kiterjedésbeli csökkenése – az energiacsökkenés jeleként, oldalról lapított 'o', 'a' betűk, a vonalvezetés harmóniájának hiánya, törések, megakadások, megtorpanások a vonalvezetésben, görcsösség. A bizonytalanság jeleként arányaiban több áthúzás, átírás és satírozás jelenik meg az írásképekben ilyen helyzetekben.

A kamaszkor harmóniátlansága, útkeresése is lépésről lépésre nyomon követhető az írásképvizsgálatával.

S még egy sajátosság, ami közvetve egyengette a kis bandavezérek útját a kapitányok között, konkrétan a bennük legmélyen rejtőző tartásment halálbűntetés is kiszabható volt. Xiri Sankany három év után világosan látta, hogy a beng-fa több egyszerű fizikai gyakorlatnál. Megjítette, a fennkölt és egyszerű, valamint az ellenfél mozgásának bővítéséről szóló tanítást. Az a rendelkezésre álló energia, mellyel korábban az utcán harcolt, az oktatás által fejlesztetté - mederbe terelődött. Itt harcok csak a módját tette magáévá, amikor az ellenfél energiáját meglovagolja, a legkisebb erőfeszítéssel, a legkisebb agresszióval tud fölébe kerülni.

Az elfogadás is könnyebb talán, ha az írásképből konkrétan is érzékeljük a probléma nagyságát, valódi mibenlétét - valószínűleg hatékonyabban is tudunk segíteni.

Ebben a korban az írás automatizálódásának erősödésével igen egyéni, kreatív megoldási módokat tapasztalhatunk az írástevékenység automatikus gyorsítását, rutinosabbá válását megfigyelve. Az agytevékenységek oly mértékben gyorsulnak ebben az életszakaszban, hogy a kéz mozgása egyre kevésbé képes követni az utasításokat, ezért szerencsés esetben kialakulnak az egyszerűsítő, idő és energiakímélő módozatok, „útkeresések”, melyek beépülnek a saját sztenderbe, még egyénibbé, sajátosabbá téve az írásképet. Ilyen egyszerűsítés például a következő betűbe kötött ékezet, vagy az „ö”, „ü” betűkre kitett vízszintes / vagy domború, homorú, hullámos / vonal a pontok helyett. Ez a mára már pedagógiai körökben is elfogadott jel az egyik jó példa arra, hogy nyitottnak kell lennünk a változtatásokra, még ha ez az általánosan elfogadott sztenderdhez képest „csúnyább”, vagy „lazább” kivitelezéssel is párosul.

Természetesen ez nem jelenti a fenntartások nélküli elfogadást. A hanyagság jelei is tetten érhetőek az írásképből – ékezetek t-áthúzások hiánya – egyéb jelekkel/ és nem keverhetőek össze a kreativitás jeleivel. De gondoljunk bele, hogy a mai rohanó világban hány helyen várjuk el a rugalmasságot, a gyors reakciókat, a körülményekhez adaptált viselkedésformákat. Ha ezek a viselkedésformák megvannak a személyiségben, akkor az írásképet jelként hordozza ezeket, eltéréseket mutatva az elfogadott normától. Ha kívánatosnak tartjuk a kevésbé sablonos, kreatív ötleteket, újító fantáziát, hatékony problémamegoldást a személyiség szerkezetében, akkor fogadjuk el az ezeknek megfelelő eltéréseket a sablontól az írásképből is!

A pályaválasztás segítése, koordinálása általában az osztályfőnökök feladata. Tudjuk, hogy az órakeretre mennyi megbeszélendő témakör és megoldandó mindennapi feladat jut. Szerencsés

esetben a tanárnak lehetősége van végigkövetni az osztályát több éven keresztül szaktárgyi órákon is és nem csupán osztályfőnöki óra keretében tart kapcsolatot a tanulókkal. A grafológia nyújtotta segítség azonban **pályaorientáció** esetében is hatékony lehet, hiszen segítségével az aktuális íráskép alapján meghatározhatóak azok a személyiségjegyek is, amelyeket érdemes figyelembe venni a leendő iskolatípus, a majdani munkakör kiválasztásánál. Az **önismeret** egyik hatékony eszköze ebben az életszakaszban is: feltárja, hogy a személynek mire érdemes odafigyelnie az adott hivatásra készülési folyamatában, hogyan lehet hosszútávon sikeres a választott munkakörben, de akár a mindennapokban is. Pályaorientációban kifejezetten fontos, hogy a döntés előtt álló tisztában legyen önmagával, saját képességeivel, személyiségének adottságaival. A grafológiai vizsgálatok eredményeképpen pontos kép alakul ki az alábbi területekről – többek között:

- **Kreativitás, gondolkodásmód, érdeklődés**
- **Munkamód, terhelhetőség**
- **Kommunikációs készség, konfliktuskezelő képesség**
- **Kapcsolatteremtő képesség, stressztűrés**
- **Döntőképesség, határozottság**
- **Lojalitás, megbízhatóság... stb.**

Napjainkban a munkáltatók is széles körben alkalmazzák a grafológiai vizsgálatokat a munkatárs kiválasztási folyamat részeként, hatékonyabbá téve ezzel a HR szakemberek munkáját.

Érdemes fölkészíteni a középiskolás diákokat arra, hogy „meg tudjanak jelenni” az üres A/4-es papíron is, ne okozzon számukra fölösleges stresszt a vonalak nélküli papíron való mozgás. Ezt elősegíthetjük pl. azzal, hogy minél korábban, már a felső tagozat osztályaiban is szorgalmazzuk az üres füzet használatát – nem csupán mértan órán. Ilyenkor a tanuló szembesül saját írásképével és van lehetősége korrigálni sor- és margótartásán. Ugyanakkor tudat alatt ezzel az önállóságot is segítjük - hiszen az írásképünk visszahat személyiségünkre – az egyenes, határozott sorok ugyanis egyenes és határozott személyiséget mutatnak...

Érdemes tudni azt, hogy az íráskép hűen tükrözi az alapvető motivációkat, képességeket, az irányultságot, a munkatevékenység jellemzőit, a tanulékonytságot, a tanulási stílust, a humán-reál beállítottságot, a figyelemkoncentráció mértékét, a döntőképességet...stb. De ugyanakkor láttatja az aktuálisan jellemző jövőképi bizonytalanságot, vagy, az esetleges határozott cél meglétét vagy hiányát is.

Ha valakinek sikerült megállnia a helyét ezekben az utcai versenyekben, az előbb-utóbb már meg is váltotta "tagsági igazolványát" ebben a titokzatos világba, amely a bevezetés minden fajtáját üzte a helye izelmeke, at a nagyszabású kapitányok csempészeisig. Előként ez a gyermekbandák vezettek be a kicsi sárkányt az utcai küzdelmez világba, és jól kitanulta a nyelvroktoke nyelvroket. E hómak "..."

Szerencsés eset, amikor van idő megállni, szemlélődni, lelassulni kicsit, emberibb módon élni. Ekkor harmonikusabbá válunk sok szempontból – vizsgáljuk meg ilyenkor is az írásképpünket: kiegyensúlyozottabb, kerekdedebb, nélkülözi a kapkodás és a stressz jeleit.

Csak abban az esetben várhatjuk el ezt az idealizált írásképet a diákoktól, ha biztosítjuk /pedagógusok, szülők, társadalom .../ számukra azt a harmonikus környezetet, amelyben ezt a kiegyensúlyozottságot meg is élhetik.

Tükör számunkra az írásképpük - nem csupán lelkük tükre, a környezetük, a világuk tükre, amit mi folyamatosan teremtünk számukra!

Marunák Mária

Dél-Alföldi Grafológia Centrum, Szeged

www.grafoda.hu

* Mottó: Dr Agárdi Tamás – Gulyás Jenő István: A mai magyar grafológia /Grafológiai Intézet, 1993/

Egyéb források:

Dr. Agárdi – Dr. Szidnai: A grafológia kézikönyve, 1998

Hamperger – Nemes – T. Zuggó: A betűk históriája – Írástörténet és grafológiatörténet